

Goed met geld

Beleidskader aanpak armoede en schulden 2017 – 2020

27 maart 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding	pag. 2
1.1 Onderwerp	pag. 2
1.2 Armoede en schulden als maatschappelijk probleem	pag. 2
1.3 Afbakening	pag. 3
1.4 Proces	pag. 3
1.5 Leeswijzer	pag. 3
2. Achtergronden aanpak armoede en schulden	pag. 5
2.1 Begrippen armoede en schulden	pag. 5
2.2 Doelgroep	pag. 6
2.3 Korte terugblik aanpak armoede en schulden	pag. 6
2.4 Ontwikkelingen	pag. 8
2.5 Wettelijk kader en rol gemeente	pag. 9
3. Visie en beleidslijnen	pag. 11
3.1 Visie	pag. 11
3.2 Beleidslijnen	pag. 12
4. Uitwerking beleidslijnen	pag. 13
4.1 Intensivering van preventie en vroegsignalering	pag. 13
4.2 Integrale benadering van financiële problematiek	pag. 15
4.3 Verbreding aanbod schuldenaanpak	pag. 18
4.4 Vergroten bereik inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die financiële zelfredzaamheid vergroten	pag. 20
5. Organisatie	pag. 23
5.1 Financiën: overzicht budget 2017-2020	pag. 23
5.2 Meer inzicht door monitoren en meten	pag. 24
6. Overzicht beleidslijnen, thema's en betrokken partijen	pag. 25
Bijlage 1: inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen 2016	pag. 27
Bijlage 2: wettelijk kader gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	pag. 29
Bijlage 3: informatie vroegsignalering betalingsachterstanden en onbenutte toeslagen	pag. 30
Bijlage 4: Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	pag. 32
Bijlage 5: overzicht regelingen en voorzieningen Kindpakket	pag. 33
Bijlage 6: kostenoverzicht armoede en schulden 2015	pag. 34

1. Inleiding

1.1 Onderwerp

Armoede- en schuldenproblematiek zijn de laatste jaren toegenomen. Niet alleen in Capelle aan den IJssel, maar in heel Nederland. Dit is vooral toe te schrijven aan macro-economische omstandigheden waar wij als gemeente weinig invloed op hebben. Wij voeren al jaren een aanpak op deze problematiek. Daarmee hebben we goede resultaten behaald, maar tegelijk is nog winst te behalen. In het Coalitieakkoord 2014-2018 'Voor Capelle, Denken Durven Doen' is al aangegeven dat blijvende aandacht nodig is voor armoedebestrijding en schuldhulpverlening. De aanpak voor de komende jaren staat in dit beleidskader.

Het college heeft in het voorjaar van 2016 bij de vaststelling van de *Evaluatie Beleidsactieplan aanpak armoede 2013-2016*¹ en de *Evaluatie Beleidsplan Schuldhulpverlening 2012-2015*² besloten om het beleid voor armoede en schulden in één beleidskader vorm te geven vanwege de samenhang van deze onderwerpen. De conclusies en aanbevelingen vanuit de evaluaties zijn verwerkt in dit beleidskader.

Dit *Beleidskader aanpak armoede en schulden 2017-2020*³ geeft het beleid voor de komende jaren weer om armoede en schulden zoveel als mogelijk te voorkomen, te verhelpen en de negatieve gevolgen ervan te beperken. Hoofddoel is het bevorderen van de financiële zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van Capellenaren. Op deze wijze willen wij bevorderen dat Capellenaren zelfstandig hun financiële huishouding op orde kunnen houden en voldoende inkomen hebben om mee te kunnen doen in de samenleving. We bouwen voort op het bestaande beleid en sluiten daarbij aan op de transformatie van het sociaal domein die aan de gang is. We kiezen ervoor om het beleid langs vier lijnen vorm te geven: intensivering van preventie en vroegsignalering, integraler benadering van financiële problematiek, verbreding aanbod schuldenaanpak en het vergroten van het bereik van inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die financiële zelfredzaamheid vergroten. Kinderen blijven speerpunt in ons beleid.

1.2 Armoede en schulden als maatschappelijk probleem

Armoede en schulden leiden vaak tot sociale uitsluiting, minder participatie en minder zelfredzaamheid. Mensen met dit soort geldzorgen hebben vaak veel stress. Bij hen draait alles om vragen als 'Hoe komen we deze week rond? Is er voldoende geld voor voeding en de huur?' Er blijft vaak weinig of geen geld over om te sporten, voor een verjaardagsfeestje of bezoek aan familie in een andere plaats. Vakantie schiet er bij in. Een bezoek aan de huisarts wordt uitgesteld uit vrees voor kosten. Sommige mensen raken zelfs aangewezen op een voedselpakket van de Voedselbank of de kerk. Uit schaamte houdt men de situatie verborgen en wordt het kringetje van sociale contacten kleiner. Niet iedereen durft om hulp te vragen of kan zijn weg vinden naar organisaties die kunnen helpen bij financiële problematiek. Een vrij grote

¹ BBV 788413, Evaluatie Beleidsactieplan aanpak armoede 2013-2016, 31 mei 2016.

² BBV 742438, Evaluatie Beleidsplan Schuldhulpverlening 2012-2015, 22 maart 2016.

³ De vierjarige planperiode hangt samen met de verplichting daartoe vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Gemeenten staat het wel vrij om na afloop van de vier jaar de planperiode te verlengen.

groep Capellenaren heeft direct te maken met dergelijke gevolgen van armoede en schulden⁴.

De gevolgen treffen niet alleen de direct betrokkene en diens huishouden, maar raken vaak ook familie, school, buurt en uiteindelijk de samenleving. Naast de kosten voor inkomensondersteuning en aanpak van schulden zijn schooluitval, werkloosheid, gezondheidsachterstanden, uitstel van noodzakelijk huisartsbezoek, criminaliteit, verwaarlozing van de woning of woningontruiming aan armoede en schulden gerelateerde problemen waar de samenleving als geheel de gevolgen van ondervindt. Armoede- en schuldenproblematiek doet daarmee een groot beroep op het maatschappelijk middenveld. Bij circa 85%⁵ van alle ondersteuningsvragen bij de sociaal wijkteams en het Eropaf-team speelt financiële problematiek een rol. Beleid voor de aanpak van armoede en schulden is dan ook nodig om zowel de groep Capellenaren die direct te maken heeft met financiële problematiek te ondersteunen als de gevolgen voor de samenleving als geheel te beperken.

1.3 Afbakening

Dit beleidskader sluit nauw aan bij het *Beleidskader Werk en Inkomen 2017-2020*.⁶ Dit laatste kader richt zich op het bevorderen van participatie van alle klanten van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) IJsselgemeenten in de vorm van betaald werk, leerwerkplek, vrijwilligerswerk of andere vormen van maatschappelijke participatie. De doelgroep van het armoede- en schuldenbeleid is breder: Capellenaren die te maken hebben met (dreigende) financiële problematiek, ongeacht of ze wel of geen klant zijn van de GR.

1.4 Proces

De inhoud van het kader is mede tot stand gekomen in samenspraak met onze maatschappelijke partners, waaronder de kerngroep van het Pact van Capelle⁷, de Cliëntenraad Sociale Zaken en de Wmo-adviesraad. Ook de uitkomsten van de Burgerjury armoedebeleid van 24 juni 2015, de Armoedeconferentie van 18 november 2015 en de consultatie van de raadscommissie Dienstverlening en Economie van 13 juni 2016 over de evaluatie en aanbevelingen voor de aanpak van armoede en schulden voor de komende periode zijn meegenomen.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 schetst de achtergronden voor de aanpak van de armoede- en schuldenproblematiek in Capelle aan den IJssel: wat verstaan we onder armoede en schulden, hoe ziet de doelgroep eruit, wat was de aanpak van de afgelopen jaren, wat zijn aanknopingspunten voor het vervolg, welke ontwikkelingen en wettelijke kaders zijn daarbij van belang en wat is de rol van de gemeente. Hoofdstuk 3 geeft

⁴ Aard en omvang van de doelgroep en de aard van de problematiek wordt toegelicht in paragraaf 2.1 en 2.2.

⁵ Dit percentage is gebaseerd op de ervaringen van de sociaal wijkteams en het Eropaf-team en komt overeen met landelijke cijfers.

⁶ Beleidskader Werk en Inkomen 2017-2020 (verseon 831704).

⁷ BBV 616721, Armoedepact Capelle, 24 februari 2015. Op 7 juli 2014 heeft de gemeenteraad met de motie Armoedepact het college van B&W opdracht gegeven een armoedepact tot stand te brengen. De volgende partijen hebben het pact inmiddels ondertekend: Sociale Zaken IJsselgemeenten, Havensteder, Buurtkracht (nu Stichting Welzijn Capelle), Eropaf-team (nu Stichting Welzijn Capelle), CJG Capelle, Stichting Leergeld Capelle, de Voedselbank Capelle, Sportief Capelle, Bibliotheek, Cliëntenraad Sociale Zaken, Wmo-adviesraad, Jeugdportfonds en Jeugdcultuurfonds Zuid-Holland en de Ontmoetingskerk Schollevaar. Het Pact richt zich op versterking en verbreding van de samenwerking en afstemming tussen de verschillende partijen die betrokken zijn bij de aanpak van armoede en schulden. De meerwaarde van het Pact is om onder deze noemer naar buiten toe expliciet duidelijk te maken dat men gezamenlijk de schouders zet onder de aanpak van armoede.

onze visie weer en de vier beleidslijnen van onze aanpak voor de komende jaren: wat willen we bereiken met onze aanpak en wat is daarvoor nodig. In hoofdstuk 4 worden de beleidslijnen verder uitgewerkt aan de hand van thema's. Hoofdstuk 5 beschrijft een aantal organisatorische aspecten: financiën en monitoring en resultaatmeting.

2. Achtergronden aanpak armoede en schulden

Dit hoofdstuk geeft eerst aan wat wij onder ‘armoede’ en ‘schulden’ verstaan. Daarna volgt een korte analyse van de doelgroep en een terugblik op onze aanpak met aanknopingspunten voor het vervolg. Vervolgens beschrijven we ontwikkelingen die van belang zijn voor de komende periode, het wettelijk kader en de rol van de gemeente.

2.1 begrippen armoede en schulden

Armoede

Armoede is een situatie waarbij een huishouden over onvoldoende financiële middelen beschikt om te voorzien in een bepaald minimaal consumptieniveau. Het gaat dan zowel om middelen voor noodzakelijke en onvermijdelijke kosten (waaronder woonlasten, voeding, kleding en zorg) als om middelen voor bestedingen op sociaal vlak en vrije tijd. Voor de impact van armoede maakt het veel uit of er sprake is van een tijdelijk of langdurig laag inkomen⁸.

Schulden

Bij schulden gaat het om problematische schuldsituaties, waarbij de maandelijkse betalingsverplichtingen (rente en aflossing) voor lopende leningen (exclusief de hypotheek) hoger zijn dan de maandelijkse aflossingscapaciteit.⁹

Samenhang armoede en schulden

Armoede en schulden hebben beide een financiële component en hangen sterk met elkaar samen: schulden vergroten de kans op armoede en huishoudens met een laag inkomen hebben vaker te maken met schulden dan huishoudens met een hoger inkomen. De problematiek van armoede en schulden wordt in deze notitie samengevat onder de noemer ‘financiële problematiek’.

Veelzijdige en complexe problematiek

Opgemerkt wordt dat het bij armoede en schulden om meer gaat dan financiële aspecten. De problematiek is veelzijdig en complex. Ook psychische, sociale, sociaaleconomische en gezondheidsaspecten spelen een rol, zoals lage opleiding, werkloosheid, opvoedkundige problemen, beperkt sociaal netwerk, criminaliteit, persoonlijkheidsstructuur en het negatieve effect van schaarste op het cognitieve- en handelingsvermogen. Onderzoek toont aan dat mensen die te maken hebben met financiële schaarste vaak zodanig in beslag worden genomen door geldzorgen, dat ze weinig oog meer hebben voor andere zaken. Gevolg is het maken van onverstandige keuzes, korte-termijndenken en tunnelvisie. Dit inzicht is een factor om rekening mee te houden in de ondersteuning¹⁰. Oorzaken en gevolgen werken bovendien op elkaar in en versterken elkaar. Oplossingen zijn daarom vaak niet eenvoudig en vereisen meestal een integrale aanpak, met een bijdrage vanuit verschillende beleidsterreinen, zoals Werk en Inkomen, Wmo/gezondheid, Onderwijs, Vrijwilligerswerk en Welzijn.

⁸ Deze definitie is van het Sociaal Cultureel Planbureau.

⁹ Dit is de definitie van de Nederlandse Vereniging Van Kredietverstrekkers (NVVK) die de basis is van wet- en regelgeving. Voor de leesbaarheid gebruiken we de term ‘schulden’ in plaats van ‘problematische schuldsituaties’.

¹⁰ Sendhil Mullainathan en Eldar Shafir; Schaarste – Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen; Maven Publishing; 2013. Wat werkt bij de aanpak van armoede, Jurriaan Omló, Movisie, maart 2016..

2.2 doelgroep

Doelgroep armoede- en schuldenbeleid

Doelgroep van het armoede- en schuldenbeleid zijn alle Capellenaren die onvoldoende zelfstandig functioneren en kunnen meedoen in de samenleving vanwege een laag inkomen en/of schulden of een reële kans hebben om in deze situatie terecht te komen.

Omvang en samenstelling doelgroep

De doelgroep van het armoedebeleid is in aantal en samenstelling niet eenduidig af te bakenen. Wij definiëren 'laag inkomen' als een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum (wsm)¹¹. We noemen dit de minimagroep. Onze inkomensondersteunende regelingen hebben echter verschillende inkomensgrenzen, variërend van 100% tot 150% wsm¹². We merken daarbij op dat niet alle huishoudens met een laag inkomen problemen hebben om rond te komen of mee te doen. Een laag inkomen betekent niet altijd 'leven in armoede', maar vergroot wel het risico daarop.

Volgens de Armoedemonitor 2015¹³ waren er op 1 januari 2015 in Capelle 4.172 huishoudens met een inkomen tot 120% wsm. Dat is 14% van de Capelse huishoudens (1% onder het landelijk gemiddelde). Van deze huishoudens had 47% een bijstandsuitkering, 20% een AOW-uitkering en 33% een ander soort uitkering of een inkomen uit arbeid. Iets meer dan de helft van de minimagroep behoorde tot de langdurige minima (langer dan drie jaar een inkomen tot 120% wsm). Volgens hetzelfde onderzoek groeit circa één op de vijf Capelse kinderen op in een huishouden met een laag inkomen. Landelijk is dat één op de acht. Het cijfer voor Capelle komt overeen met dat van grootstedelijke gemeenten.

Landelijk heeft 18% van de bevolking te maken met schuldenproblematiek¹⁴. Het aantal Capellenaren met schulden is niet precies bekend, maar we mogen er vanuit gaan dat dit overeenkomt met het landelijke cijfer. Vanuit de Armoedemonitor 2015 is bekend dat 1.070 huishoudens in Capelle in een schuldhulpverleningstraject zaten in 2014. Dat is 4% van de Capelse huishoudens. Het landelijk gemiddelde is 2,5%¹⁵. Van de Capelse huishoudens in een schuldhulpverleningstraject had 65% een inkomen tot 120% wsm.

¹¹ De grens van 120% wsm is overeenkomstig de grens die de VNG hanteert voor de website Waarstaatjegemeente.nl.

¹² Zie bijlage 1 Overzicht inkomensondersteunende regelingen.

¹³ BBV 678847, Armoedemonitor 2015, 8 september 2015.

¹⁴ Jaarverslag 2015 Nederlandse Vereniging van Kredietverstrekkers (NVVK).

¹⁵ Het lagere landelijk gemiddelde betekent niet persé dat de schuldenproblematiek in Capelle groter is. Het resultaat kan te maken hebben met de aanpak van de problematiek, namelijk dat Capelle een groter aantal huishoudens bereikt.

2.3 Korte terugblik aanpak armoede en schulden

Capelle heeft al geruime tijd beleid voor de aanpak voor armoede en schulden. De aanpak van de afgelopen jaren heeft zich vooral gericht op bestrijden en beperken en, in mindere mate, op voorkomen van armoede en schulden. Doelstellingen waren:

- bevorderen dat Capellenaren met een laag inkomen en/of schulden aansluiting blijven vinden bij de samenleving;
- bevorderen van de financiële zelfredzaamheid van alle Capellenaren;
- voorkomen dat mensen in een problematische schuldsituatie terecht komen enerzijds en anderzijds het stabiliseren dan wel opheffen van schuldsituaties.

Zowel het armoedebeleid als schuldenbeleid van de afgelopen jaren is in 2016 geëvalueerd. De aanbevelingen uit deze evaluaties vormen de basis voor de beleidlijnen 2017-2020.

Aanpak armoede

De *Evaluatie Beleidsactieplan aanpak armoede 2013-2016* beschrijft hoe in de afgelopen periode inhoud is gegeven aan de aanpak van armoede door een combinatie van inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen, voorlichting aan de doelgroep en intermediaire organisaties, preventie en vroegsignalering door een integrale aanpak door onder andere Meldpunt Woningontuiming en brede intake wijkteams, bevordering van de samenwerking en afstemming tussen de betrokken partijen en inzet op de doelgroep kinderen.

De evaluatie concludeert dat deze inspanningen een positieve bijdrage hebben geleverd aan de maatschappelijke participatie van de doelgroep. Wat betreft de inzet op preventie stelt de evaluatie dat dit veelal secundaire preventie betreft. Dat wil zeggen gericht op *het voorkomen van erger* in situaties waar al sprake is van financiële problematiek. De aanbeveling is om primaire preventie, het *voorkomen* van het ontstaan van financiële problematiek, sterker neer te zetten door een gericht aanpak op meerdere leefdomeinen van mensen, zoals werk en inkomen, gezondheid, onderwijs en sociale contacten. Voor het overige is de conclusie dat de koers van de afgelopen jaren kan worden voortgezet, met op onderdelen intensivering en vernieuwing en handhaven van de doelgroep kinderen als bijzondere aandachtsgroep. Intensivering dient plaats te vinden op het tegengaan van niet-gebruik van regelingen en voorzieningen, vroegsignalering en de samenwerking en afstemming met de maatschappelijke partners. Ook moet de realisatie van de doelen van het armoedebeleid inzichtelijker worden gemaakt via monitoring van gebruikscijfers van de diverse inkomensondersteunende regelingen, in samenhang met het traject Informatiemanagement Sociaal Domein¹⁶. Vernieuwing moet plaatsvinden door meer inhoud te geven aan maatwerk: een aanpak die is toegesneden op de individuele Capellenaar en het individuele huishouden. De evaluatie geeft geen aanleiding om bepaalde instrumenten of activiteiten te beëindigen.

¹⁶ Het traject Informatiemanagement Sociaal Domein heeft als doel het beter benutten van de verschillende registratiesystemen en informatiebronnen die weergeven in hoeverre beoogde resultaten en effecten van beleid in het sociaal domein worden behaald.

Aanpak schulden

De aanpak in de afgelopen beleidsperiode is gericht op het oplossen dan wel stabiliseren van schulden door het treffen van een schuldregeling -al dan niet via de rechter- en een 'zachte' doorverwijzing¹⁷ naar de partners in het sociaal domein¹⁸ voor maatschappelijke ondersteuning. Het oplossen van schulden komt neer op het uitvoeren van een gemeentelijke, minnelijke schuldregeling of een doorverwijzing naar de rechtbank, die op grond van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) schuldeisers kan dwingen mee te werken aan een schuldsanering.

Daarnaast is er ingezet op preventie en voorlichting, waaronder budgettraining en voorlichting aan professionals en vrijwilligers. Ook zijn er, veelal op basis van vrijwillige inzet, laagdrempelige informatievoorzieningen en administratieve ondersteuning beschikbaar en geven Budgetmaatjes intensievere ondersteuning.

De *Evaluatie Schuldhulpverlening 2012-2015* beveelt aan om de integrale aanpak in het sociaal domein te versterken: brede maatschappelijke ondersteuning door de partners is ondersteunend aan de schuldregeling en vice versa. Als daarbij sprake is van meervoudige en complexe problematiek moet daarbij gewerkt worden volgens het principe van casusregie. Andere conclusies zijn dat er een groep Capellaren is die niet tot een schuldregeling wordt toegelaten, dat voor deze groep aanvullend aanbod nodig is, dat nazorg nodig is en dat nog meer ingezet moet worden op preventie en vroegsignalering. In lijn met de transformatie in het sociaal domein is het advies om deze aanbevelingen in gezamenlijkheid met de partners op te pakken waarbij integraliteit uiteindelijk neerkomt op een integrale dienstverlening van deze partners aan de Capellenaar.

2.4 Ontwikkelingen

Omvang doelgroep armoede en schuldenbeleid vrij stabiel

Gezien de economische ontwikkelingen is de verwachting dat de omvang van de groep Capellenaren met een inkomen tot 120% wsm en / of schulden de komende periode weinig verandert. Het economisch herstel lijkt broos en het aantal Capellenaren met een bijstandsuitkering neemt toe. Ook als de economie verder aantrekt, zal dit vanwege de huidige arbeidsmarkt weinig effect hebben. Vraag naar en aanbod van arbeid sluiten onvoldoende op elkaar aan. Bovendien hebben steeds meer mensen een tijdelijk of flexibel contract of zijn zzp'er. Het gevolg is vaak een laag of sterk wisselend inkomen. De aantrekkende economie heeft nog nauwelijks geleid tot een daling in het aantal aanvragen bij schuldhulpverlening in Capelle. De Nederlandse Vereniging van Kredietverstrekking (NVVK) wijst in dit verband ook op oorzaken zoals de versobering van inkomensondersteunende regelingen (landelijk en lokaal¹⁹) en de stijging van lasten op het gebied van wonen en zorg, die vooral de portefeuille raken van mensen met een laag inkomen. Veel mensen uit deze groep komen maandelijks structureel tekort en schulden zijn dan snel gemaakt²⁰.

¹⁷ Bij zacht doorverwijzen is het aan de cliënt om zelf contact te leggen met de partij waarnaar wordt doorverwezen en vindt doorgaans geen actieve informatiedeling naar deze partij plaats vanuit de doorverwijzende partij. Bij warm doorverwijzen is er, indien de cliënt daarmee instemt, contact vanuit de doorverwijzende partij naar de partij waarnaar wordt doorverwezen.

¹⁸ Onder andere Stichting Welzijnswerk Capelle en Budgetmaatjes.

¹⁹ Op landelijk niveau is de afgelopen jaren bezuinigd op toeslagen. Op lokaal niveau zijn met ingang van 2015 in het kader van de Participatiewet categoriale regelingen niet meer toegestaan.

²⁰ Jaarverslag NVVK 2015.

De transformatie van het sociaal domein

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet, de Jeugdwet en taken op het gebied van ondersteuning en begeleiding die van Awbz naar Wmo gingen. Achterliggende gedachte van deze 'decentralisaties' is om gemeenten in staat te stellen één samenhangend beleid te voeren waarmee de zelfredzaamheid en participatie van burgers wordt bevorderd en het beroep op (zwaardere) zorg en ondersteuning afneemt. De stelselwijziging is een combinatie van transitie (overdracht van taken naar de lokale overheid) en transformatie (ontwikkelen van nieuwe werkwijzen). Nadat afgelopen periode de focus lag op een zorgvuldige invoering van de nieuwe taken, zal de komende jaren de transformatie verder vorm en inhoud krijgen. Als transformatie-opgaven zijn eerder benoemd: meer maatwerk, minder escalatie naar zwaardere zorg en ondersteuning, minder zorgen en meer stimuleren, meer sturen op effectiviteit en efficiëntie en meer integraliteit²¹. Door de aanpak van armoede en schulden meer in samenhang met andere inzet op sociaal gebied vorm te geven en beter aan te sluiten op de persoonlijke situatie en eigen mogelijkheden van Capellenaren, moet het beleid aan effectiviteit winnen.

De beleidslijnen die wij neerzetten voor de komende periode (zie hoofdstuk 3 en 4) geven invulling aan deze transformatie-opgaven. Door bij de aanpak van armoede en schulden meer in te zetten op preventie en vroegsignalering wordt beter aangesloten op de eigen kracht van Capellenaren en de vraag naar (zwaardere) ondersteuning beperkt. Door een integraler benadering van de cliënt bij een financiële ondersteuningsvraag stimuleren wij de effectiviteit van de afzonderlijke interventies. Door aanvullend ondersteuningsaanbod bij schulden te organiseren voor specifieke groepen bieden wij meer maatwerk en komt voor meer Capellenaren zelfredzaamheid binnen bereik. Door het bereik van inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen te vergroten bevorderen wij de maatschappelijke participatie en de zelfredzaamheid van meer Capellenaren.

Evaluatie Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

In juli 2016 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening geëvalueerd door het Rijk. De belangrijkste conclusie is dat schuldhulpverlening verbeterd is sinds gemeenten in 2012 hier verantwoordelijk voor zijn geworden. Door schuldhulpverlening meer te integreren in het brede sociaal domein zijn gemeenten effectiever in de aanpak van schulden en preventie. Verdere verbetering is volgens het Rijk mogelijk door extra inzet op integraal werken in het sociaal domein, meer inzet op preventie, vroegsignalering en financiële educatie. Dit herkennen we vanuit de evaluaties armoedebeleid en schuldhulpverlening en nemen we mee in ons beleid voor de komende jaren.

Breed Wettelijk Moratorium

De ministerraad heeft najaar 2016 het Besluit Breed Wettelijk Moratorium vastgesteld. Dit betekent dat onder andere deurwaarders, incassobureaus en de overheid een periode van maximaal zes maanden geen beslag mogen leggen op goederen, inkomen of uitkering van de schuldenaar. Gemeenten krijgen met ingang van 2017 de bevoegdheid om bij de rechtbank dit moratorium aan te vragen voor schuldenaren die zijn toegelaten tot de gemeentelijke schuldhulpverlening.

²¹ Visie op de transformatie van het sociaal domein. BBV 550556, Raadsbesluit 3/2/2014.

2.5 Wettelijk kader en rol gemeente

Het wettelijke kader van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid bestaat uit de Participatiewet, de Gemeentewet, de Invorderingswet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening²². Gemeenten mogen geen categoriaal beleid voeren, omdat dit zou neerkomen op inkomenspolitiek, wat is voorbehouden aan het Rijk²³. Binnen het wettelijke kader is wel ruimte voor gemeenten om via individueel maatwerk aanvullende inkomensondersteuning te leveren²⁴. Ook kunnen zij op andere manieren dan financiële steun extra invulling geven aan de aanpak van armoede en schulden. De gemeente heeft hierbij een rol als regisseur, opdrachtgever en uitvoerder.

²² Zie voor uitgebreide toelichting bijlage 2 Wettelijk kader gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid.

²³ artikel 219, lid 2 van de Gemeentewet bepaalt dat de hoogte van een gemeentelijke belasting niet afhankelijk mag worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen: gemeenten mogen, anders gezegd, niet aan 'inkomenspolitiek' doen. De *Werkwijzer bijzondere bijstand* uit 2014 van o.a. Divosa en de VNG schrijft: "De Participatiewet beperkt de mogelijkheden voor *collectieve* aanvullende inkomensondersteuning. Ambtelijk toekennen van tegemoetkomingen en de meeste vormen van categoriale bijzondere bijstand zijn niet meer mogelijk. Alleen categoriale bijzondere bijstand in de vorm van een aanvullende zorgverzekering en de stadspas of een regeling voor culturele, maatschappelijke en sportieve voorzieningen blijven gehandhaafd.

²⁴ Het gaat hierbij om voorzieningen die worden genoemd in (onder andere) noot 25 en Bijlage 1.

3. Visie en beleidslijnen

3.1 Visie

Armoede en schulden hebben een grote impact op het persoonlijke leven van betrokkenen en de samenleving. Hoewel de gemeentelijke invloed op het geheel van oorzaken en gevolgen van deze financiële problematiek beperkt is, willen we de mogelijkheden benutten die wij hebben bij het voorkomen, verhelpen en beperken van financiële problematiek. Uitgangspunt hierbij is dat Capellenaren in principe zelf verantwoordelijk zijn en de gemeente waar nodig een ondersteunende rol heeft.

Op basis van voorstaande komen we tot de volgende visie voor onze aanpak van armoede en schulden:

Capellenaren geven hun leven zelf vorm. Onderdeel hiervan is dat zij financieel zelfredzaam zijn en voldoende inkomen hebben om te participeren in de samenleving.

De inzet van de gemeente richt zich op het voorkomen van financiële problematiek (preventie en vroegsignalering) en waar nodig op ondersteuning bij het verhelpen en beperken ervan. De meeste Capellenaren kunnen zelf hun financiële huishouding op orde houden. Een deel heeft tijdelijk ondersteuning nodig. Ondersteuning gaat uit van wat mensen zelf kunnen en omvat alle relevante leefdoelgebieden. Voor kinderen is het van belang dat zij ondanks de financiële problematiek van ouders kunnen meedoen in de samenleving, zowel nu als later als volwassene.

Voor een deel van de Capellenaren is financiële zelfredzaamheid ook op termijn niet haalbaar. Voor hen is langdurige ondersteuning beschikbaar om de financiële huishouding op orde te houden.

3.2 Beleidslijnen

Deze visie leidt tot de keuze voor vier beleidslijnen. Per beleidslijn formuleren wij het beoogde maatschappelijke resultaat. Deze resultaten beschrijven de situatie waar de inzet in de komende beleidsperiode aan moet bijdragen. Hoofddoelstelling is dat Capellenaren financieel zelfredzaam zijn en voldoende inkomen hebben om te participeren in de samenleving.

Beleidslijn	Beoogd maatschappelijk resultaat
Intensivering van preventie en vroegsignalering	De Capellenaar is financieel zelfredzaam en krijgt tijdig ondersteuning bij (dreigende) financiële problematiek
Integraler benadering van financiële problematiek	De Capellenaar krijgt passende ondersteuning op alle levensgebieden
Verbreding aanbod schuldenaanpak	De Capellenaar is schuldenvrij
Vergroten bereik inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die financiële zelfredzaamheid vergroten	De Capellenaar heeft voldoende financiële middelen om deel te kunnen nemen in de samenleving en is financieel zelfredzaam

Hieronder lichten wij de vier beleidslijnen inhoudelijk toe. Hoofdstuk 4 werkt de beleidslijnen verder uit.

Intensivering van preventie en vroegsignalering

Preventie helpt te voorkomen dat Capellenaren te maken krijgen met financiële problematiek of dat deze problematiek escaleert. Preventie moet, zeker op de langere termijn, een positief effect hebben op de omvang van de doelgroep, de ernst van de problematiek en het beroep dat gedaan wordt op lokale voorzieningen, (schuld)hulpverlening en inkomensondersteuning. Onze aandacht richt zich bij preventie (financiële educatie) vooral op kinderen, jongeren en hun ouders, onder het motto 'jong geleerd is oud gedaan'. Vroegsignalering is erop gericht dat tijdige ondersteuning bij (dreigende) financiële problematiek beschikbaar komt, om vroeg in te grijpen, erger te voorkomen en de situatie te verbeteren.

Integraler benadering van financiële problematiek

Integraliteit gaat om samenhang in beleid en uitvoering. De decentralisaties (meer taken in het sociaal domein op gemeentelijk niveau) en de inrichting van de gemeentelijke Stichting Welzijn Capelle bieden meer mogelijkheden voor maatwerk, die we de komende jaren zullen benutten. Financiële problematiek is meestal onderdeel van meervoudige en soms complexe problematiek. Een gezonde financiële situatie draagt bij aan een stabiel huishouden, en stabiliteit op andere levensgebieden helpt als basis voor een gezonde financiële huishouding. De inzet in de komende periode richt zich op versterking van de integrale ondersteuning van personen/huishoudens met financiële problematiek.

Verbreding aanbod schuldenaanpak

Het bereik van het aanbod van schuldhulpverlening wordt de komende periode verbreed. Hiermee spelen we in op de bevinding in de *evaluatie schuldhulpverlening* dat niet alle Capellenaren met schulden ondersteund worden met het huidige aanbod van schuldhulpverlening. De verbreding richt zich met name op Capellenaren die niet tot de gemeentelijke schuldregeling worden toegelaten, die tijdens het traject schuldhulpverlening uitvallen of na afloop terugvallen in nieuwe schuldproblemen. Daarnaast wordt voor jongeren met schulden een beter passend aanbod ontwikkeld. Door in te zetten op aanvullend aanbod willen we meer Capellenaren kunnen ondersteunen bij een schuldenvrije toekomst.

Vergroten bereik inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die financiële zelfredzaamheid vergroten²⁵

De bestaande onderbenutting van inkomensondersteuning moet de komende periode kleiner worden. Inkomensondersteuning vergroot de mogelijkheden tot maatschappelijke participatie. Hiermee willen wij met name ook kinderen vrijwaren van de negatieve gevolgen van financiële problematiek van de ouder(s). Ook beogen we dat Capellenaren beter de weg vinden naar (laagdrempelige) voorzieningen. Het tijdig gebruik maken van voorzieningen voorkomt (escalatie van) problemen en zorgt ervoor dat passende ondersteuning eerder beschikbaar is.

²⁵ Onder 'inkomensondersteunende regelingen' verstaan we niet alleen de regelingen die Sociale Zaken IJsselgemeenten uitvoert, gebaseerd op de Participatiewet, maar ook de fiscale screening, de kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen, het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds Capelle en de regeling duurzame schoolgoederen van Stichting Leergeld. Onder 'voorzieningen gericht op versterking van de financiële redzaamheid' verstaan we laagdrempelige faciliteiten als de wijkwinkels (het Huis van de Wijk), formulierenhulp en Budgetmaatjes,

4. Uitwerking beleidslijnen

Dit hoofdstuk geeft een uitwerking van de vier beleidslijnen waarlangs we de komende jaren inhoud geven aan de aanpak van financiële problematiek. Per beleidslijn doen we dit aan de hand van een aantal onderliggende thema's.

4.1 Lijn 1: Intensivering van preventie en vroegsignalering

Doel van de beleidslijn 'intensivering van preventie en vroegsignalering' is dat Capellenaren financieel zelfredzaam zijn en tijdig passende ondersteuning krijgen bij (dreigende) financiële problematiek.

Binnen deze lijn ondersteunen we de financiële vaardigheden van Capellenaren om financiële problematiek te voorkomen. Daarnaast zetten we extra in op vroegtijdig signaleren. In het geval van (dreigende) financiële problematiek willen we die zo vroeg mogelijk op het spoor zijn om in een eerder stadium passende ondersteuning aan te bieden om erger te voorkomen en de situatie te verbeteren.

We werken dit uit aan de hand van de volgende thema's:

- Versterken financiële educatie.
- Versterken vroegsignalering.

a. Versterken financiële educatie

Door financiële educatie leren mensen hoe ze verstandig met geld kunnen omgaan en hoe ze hun financiële huishouding op orde kunnen houden. Door het huidige educatieaanbod van diverse partijen in Capelle meer op elkaar af te stemmen en verder uit te bouwen, zorgen we voor meer samenhang in het educatie-aanbod en een breder bereik²⁶. Wij richten ons daarbij vooral op kinderen, jongeren en hun ouders. Ouders zijn weliswaar in principe verantwoordelijk voor financiële educatie als onderdeel van de opvoeding, maar vaak is daarbij ondersteuning nodig vanuit andere partijen.

De uitvoering van financiële educatie vindt plaats door Stichting Welzijn Capelle, onderwijsinstellingen, Stichting CJG Capelle, de GR IJsselgemeenten, De Jonge Krijger en vrijwillige inzet zoals de Budgetmaatjes van Stichting Samen010.

Instrumenten zijn onder meer 'Voorlichting over financiële regelingen en voorzieningen voor de doelgroep', 'budgettrainingen' en de jaarlijkse Week van het Geld voor scholen. De budgetcoach²⁷ van Stichting Welzijn Capelle speelt een centrale rol om een samenhangender aanbod te realiseren en coördineert de inzet vanuit de verschillende partijen (zie verder bij Lijn 2 onder b).

Daarnaast gaan we onderzoeken of de budgettraining van de GR IJsselgemeenten ook preventief aan niet-GR klanten aangeboden kan worden.

²⁶ Het huidige aanbod richt zich vooral op kinderen en beperkt op ouders en jongeren. Bovendien is het aanbod van de verschillende partijen (o.a. CJG, Stichting Welzijn Capelle, scholen, De Jonge Krijger en Sociale Zaken IJsselgemeenten) onvoldoende op elkaar afgestemd. Uit: document werkgroep Verstandig omgaan met geld, Armoedeconferentie 2015.

²⁷ De budgetcoach is een nieuwe functie die een plaats krijgt in Stichting Welzijn Capelle. In de Dienstverleningsovereenkomst met de stichting zijn afspraken opgenomen over taak en rol van deze functionaris.

Wat we gaan doen:

- Stichting Welzijn Capelle krijgt de opdracht om in samenwerking met maatschappelijke partners te zorgen voor een meer samenhangend aanbod financiële educatie.
- We onderzoeken een bredere inzet van de budgettraining van de GR IJsselgemeenten.

b. Versterken vroegsignalering

Doorontwikkeling Meldpunt woningontruiming

Hoe eerder financiële problematiek herkend wordt, hoe eerder aan een oplossing gewerkt kan worden. Men zoekt vaak pas in een laat stadium ondersteuning, op het moment dat de problemen hoog zijn opgestapeld en sprake is van betalingsachterstanden. Met een aantal partijen, zoals het Eropaf-team, de sociaal wijkteams, Havensteder en Evides zijn al afspraken gemaakt over vroegsignalering van betalingsachterstanden. Deze aanpak wordt de komende jaren voortgezet.

Voor het voorkomen van woningontruiming en waterafsluiting van huishoudens met kinderen is een integrale aanpak opgezet onder coördinatie van het Meldpunt woningontruiming. Met de besluitvorming over de Voorjaarsnota 2016 is besloten om het Meldpunt woningontruiming uit te breiden naar alle typen huishoudens voor de periode 2017 tot en met 2018 als een pilot²⁸. De pilot wordt in het eerste kwartaal 2018 geëvalueerd, waarna een besluit wordt genomen over het vervolg. Doel van deze uitbreiding is om voor meer Capellenaren woningontruiming en escalatie van schulden te voorkomen.

Wat we gaan doen:

- We zetten het Meldpunt woningontruiming in 2017 en 2018 voor alle typen huishoudens in. We evalueren het Meldpunt in het eerste kwartaal 2018 met betrokken partijen en maken met hen afspraken over het vervolg.

Uitbreiden mogelijkheden vroegsignalering

De komende periode gaan we voor vroegsignalering meer gebruik maken van beschikbare informatie over betalingsachterstanden en onbenutte toeslagen bij onder andere de gemeentelijke belastingdienst, de GR IJsselgemeenten, Inlichtingenbureau²⁹, het UWV en zorgverzekeraars (zie bijlage 3). Op basis van deze informatie kan eerder passende ondersteuning worden geboden.

Wat we gaan doen:

- We maken met betrokken partijen afspraken over het delen van informatie over betalingsachterstanden en onbenutte toeslagen, om in een eerder stadium actie te kunnen nemen.

²⁸ BBV 791944.

²⁹ Het Inlichtingenbureau is een landelijke organisatie, opgericht door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gericht op met name gemeentelijke organisaties om te helpen bepalen op welke ondersteuning burgers recht hebben.

4.2 Lijn 2: Integraler benadering van financiële problematiek

Doel van de beleidslijn 'integraler benadering van financiële problematiek' is dat Capellenaren passende ondersteuning krijgen op alle levensgebieden.

Financiële problematiek is dikwijls onderdeel van meervoudige problematiek. Een integrale aanpak in beleid en uitvoering betekent dat op alle leefdomeinen maatwerkgerichte ondersteuning wordt geboden waar nodig. Interventies versterken elkaar zo waardoor de Capellenaar beter ondersteund wordt.

We werken dit uit aan de hand van de volgende thema's:

- Versterken samenhang met andere beleidsterreinen binnen het sociaal domein.
- Versterken samenhang en maatwerk in de uitvoering binnen het sociaal domein.
- Versterken samenwerking met maatschappelijke partners en uitwisseling expertise.

a. **Versterken samenhang met andere beleidsterreinen binnen sociaal domein**

Financiële problematiek is onderwerp in diverse visies, beleids- en uitvoeringplannen voor het sociaal domein voor de komende periode. Het gaat hier om beleidsterreinen als Werk en Inkomen, Wmo en Gezondheid, Onderwijs, vrijwilligerswerk, buurtwerk en sport waarvoor in 2016 beleid is opgesteld. Zo geven we meer inhoud aan een integrale aanpak dan voorheen.

Het *Beleidskader Werk en Inkomen 2017-2020* beschrijft het beleid om zoveel mogelijk Capellenaren aan werk te helpen en om hen zo nodig inkomensondersteuning te bieden binnen het kader van de Participatiewet.

De onderwijsnotitie *Leren voor het leven, 2016-2020* wijst op de rol van scholen bij financiële educatie van kinderen. Het bevorderen van taal-, rekenen en digitale vaardigheden van volwassenen -essentieel voor financiële zelfredzaamheid- vindt plaats via onder andere de ROC's, de taalcoaches, de bibliotheek en Stichting Welzijn Capelle. Het Taalpunt, gevestigd in de bibliotheek, vormt de laagdrempelige toegangspoort tot dit aanbod.

Ook in het *Beleidskader Wmo/gezondheid 2017-2020* is 'financiële problematiek' als thema opgenomen. Een aantal actiepunten richt zich op preventie, zoals actieve voorlichting over inkomensondersteunende regelingen (o.a. over de collectieve zorgverzekering als mogelijkheid voor chronisch zieken en gehandicapten met hoge zorgkosten) en het maken van afspraken met zorgverzekeraars over vroegsignalering van betalingsachterstanden³⁰. Bevorderen van een gezonde leefstijl vindt ook plaats vanuit dit beleidskader (in afstemming met Sport). Voor de aanpak van armoede is dit van belang vanwege de wisselwerking tussen gezondheid en armoede.

Naast betaald werk, scholing en een goede gezondheid is voor (financiële) zelfredzaamheid van belang dat Capellenaren over een sociaal netwerk beschikken en meedoen in de samenleving. Vrijwilligerswerk, buurtwerk, welzijnsactiviteiten en sport dragen hier aan bij, omdat ze een beroep doen op

³⁰ Beleidskader Wmo/gezondheid 2017-2020, (versie 833848), paragraaf 6.5.

aanwezige talenten (empoweren) en mensen met elkaar in contact brengen. Binnen genoemde beleidsvelden is vanuit deze invalshoek aandacht voor het thema 'financiële problematiek'.

De komende periode wordt binnen het sociaal domein nog ander nieuw beleid ontwikkeld. Waar relevant nemen we het thema 'financiële problematiek' mee.

Wat we gaan doen:

- We nemen het onderwerp 'financiële problematiek' mee in nieuwe beleidsvorming binnen het sociaal domein.

b. Versterken samenhang en maatwerk in de uitvoering binnen sociaal domein
Stichting Welzijn Capelle

Voor versterking van de integrale benadering van financiële problematiek in de uitvoering is een belangrijke rol weggelegd voor Stichting Welzijn Capelle. De sociaal wijkteams en het Eropaf-team zijn cruciaal in de aanpak van financiële problematiek vanwege de brede maatschappelijke ondersteuning die deze teams bieden. Hierover worden werkafspraken gemaakt tussen de gemeente en Stichting Welzijn Capelle. Ter versteviging van de integrale (en preventieve aanpak) zijn vanuit het armoedebudget middelen beschikbaar gesteld voor de bekostiging van een budgetcoach³¹. Deze functionaris krijgt onder meer taken op het gebied van financiële educatie (zie hierboven bij Lijn 1, a.) en budgetbeheer voor Capellenaren die geen klant zijn van GR IJsselgemeenten (zie verderop bij Lijn 3, a) en vervult een schakelfunctie tussen gemeente, GR IJsselgemeenten, CJG, Budgetmaatjes en andere partners. De budgetcoach gaat ook budgetkringen faciliteren (zie verderop bij Lijn 3, a).

Wat we gaan doen:

- We maken binnen het kader van de Dienstverleningsovereenkomst met Stichting Welzijn Capelle afspraken over de integrale, meer op preventiegerichte aanpak van financiële problematiek.

De Toegang

Bij alle 'ingangen' tot de Toegang (o.a. CJG-teams, Wmo-loket, Huis van de Wijk en bij GR IJsselgemeenten het Werkplein, de unit Inkomen en de unit Activering en Zorg) moet financiële problematiek een vast onderdeel gaan uitmaken van de brede intake³² en de doorverwijzingsfunctie. Dit vereist dat medewerkers over voldoende kennis en vaardigheden beschikken voor intake en doorverwijzing op het gebied van financiële problematiek. Deze richten zich op het verlenen van maatwerk. Dit houdt in dat bij een aanvraag voor financiële ondersteuning ook bekeken wordt in hoeverre ondersteuning op andere leefdomeinen nodig is. Maatwerk betekent ook dat inkomens- en/of vermogensgrenzen soms losgelaten moeten worden, door meer gebruik te maken van de discretionaire bevoegdheid. Ook het hieronder genoemde Flexbudget biedt mogelijkheden voor meer maatwerk.

³¹ BBV Eindrapportage kwartiermaker stichting Welzijnswerk 2017, versie 787089.

³² De gemeente Oss bijvoorbeeld hanteert bij aanvragen voor bijzondere bijstand een brede intake volgens het keukentafelprincipe.

Wat we gaan doen:

- We maken afspraken met betreffende organisaties over training van de medewerkers, zodat zij over voldoende kennis en vaardigheden beschikken voor herkenning en maatwerkgerichte ondersteuning op gebied van financiële problematiek.

Flexbudget

Met het oog op 'meer maatwerk' gaan we de pilot Flexbudget doen. Dit is een voorziening waarbij de wijkteams een budget krijgen dat naar eigen professioneel inzicht kan worden besteed aan ondersteuning op het gebied van werk, woning, zorg of armoedebestrijding. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om zaken waar geen voorliggende voorziening voor is en waar ook het Noodfonds geen uitkomst biedt. Een dergelijke integrale maatwerkvoorziening kan zorgen voor een snelle en voordelige aanpak van problemen waarvan de oplossing niet altijd binnen de regels past³³. Verantwoording van toekenningen gebeurt achteraf. Financiële dekking wordt gezocht in het aanjaagbudget / innovatiebudget sociaal domein.

Wat we gaan doen:

- We gaan de pilot Flexbudget doen.

c. Versterken samenwerking met maatschappelijke partners en uitwisseling expertise

Samenwerking en afstemming met onze maatschappelijke partners is van groot belang voor een succesvolle integrale aanpak van de financiële problematiek. De gemeente heeft hierbij een regierol. Hieraan wordt op verschillende manieren inhoud gegeven, zoals het Pact van Capelle, de Armoedecirkel³⁴, de armoedeconferenties en de expertmeetings. Komende periode worden deze platforms benut door knelpunten, kansen en verbeterafspraken in de aanpak van armoede en schulden te bespreken en kennis en ervaring te delen. Belangrijk onderwerpen hierbij zijn: preventie, vroegsignalering en het delen van expertise over effectieve benadering van de doelgroep. Hierbij wordt rekening gehouden met de psychologische factor, maatwerkgericht werken en het versterken van de eigen kracht. Door extra te investeren in de contacten met ondernemers en de kerken willen we het deel van de doelgroep dat minder in zicht is beter gaan bereiken. De betrokken partijen zorgen ervoor dat ze goed geïnformeerd zijn over elkaars ondersteunend aanbod, met het oog op betere doorverwijzing en toeleiding bij signalen van financiële problematiek.

Wat we gaan doen:

- We bevorderen de samenwerking en afstemming met en tussen de maatschappelijke partners, met het accent op de kerken en ondernemers en inhoudelijk op preventie, vroegsignalering en effectieve benadering van de doelgroep. Hierbij wordt rekening gehouden met de psychologische factor, maatwerkgerichte aanpak en het versterken van de eigen kracht.

³³ gemeente Zaanstad, Tussentijdse rapportage pilot budget maatwerkondersteuning armoedeopgave, 2016/520

³⁴ Een periodiek overleg met vertegenwoordigers van diverse organisaties met als doel signalen, knelpunten en kansen in de aanpak van armoede en schulden te bespreken. Deelnemers: gemeente, Havensteder, Stichting Welzijn Capelle, CjG, Eropaf-team, De Zellingen, Stichting Leergeld, onderwijs, Buurtmoeders, Voedselbank, kinderopvang, de Wijkwinkel en een individuele vrijwilliger.

4.3 Lijn 3: Verbreding aanbod schuldenaanpak

Doel van de beleidslijn 'verbreding aanbod schuldenaanpak' is dat Capellenaren schuldenvrij worden en blijven.

Binnen deze lijn ontwikkelen we aanvullende ondersteuning, om te zorgen dat alle Capellenaren die schuldhulpverlening nodig hebben van een aanbod kunnen worden voorzien. Hiermee kunnen we mensen die (nog) niet tot de schuldhulpverlening GR IJsselgemeenten worden toegelaten een schuldregeling aanbieden, bij (dreigende) uitval Capellenaren beter in de schuldhulpverlening houden en nazorg bieden om recidive te voorkomen. Het huidige aanbod van de schuldhulpverlening GR IJsselgemeenten wordt daarbij gecontinueerd³⁵.

We werken dit uit aan de hand van de volgende thema's:

- Aanvullend aanbod voor Capellenaren die (nog) niet worden toegelaten tot schuldhulpverlening.
- Aanvullend aanbod voor jongeren met schulden.
- Ondersteuning bij (dreigende) uitval tijdens een traject schuldhulpverlening.
- Nazorg aan cliënten schuldhulpverlening.

a. Aanvullend aanbod voor Capellenaren die (nog) niet worden toegelaten tot schuldhulpverlening

Voor Capellenaren die (nog) niet worden toegelaten tot schuldhulpverlening of de Wsnp zorgen we voor aanvullend aanbod gericht op het beheersen van de schuld, het terugdringen van de schuld en het gereed maken van de Capellenaar voor toeleiding naar schuldhulpverlening. De evaluatie van het *Beleidsplan schuldhulpverlening 2012-2015* laat zien dat deze groep groot is³⁶.

Wat we gaan doen:

- We bieden budgetbeheer aan³⁷. Capellenaren met een bijstandsuitkering kunnen gebruik maken van budgetbeheer uitgevoerd door de GR IJsselgemeenten (pilot vaste lastenbetaling³⁸). Aan niet-bijstandsgerechtigden biedt Stichting Welzijn Capelle budgetbeheer aan.
- We starten met budgetkringen. Dat zijn zelfhulpgroepen, waarbij de deelnemers elkaar ondersteunen bij het versterken van hun financiële vaardigheden. Doel is versterking van de financiële zelfredzaamheid en vaardigheden van betrokkenen. De budgetkringen worden gefaciliteerd door Stichting Welzijn Capelle (budgetcoach).

³⁵ Dat aanbod is primair gericht op het beoordelen van aanvragen aan de hand van klantprofielen en het realiseren en uitvoeren van een minnelijke regeling. Als een minnelijke regeling niet tot stand komt door weigering van een schuldeiser, wordt de Capellenaar doorverwezen naar de rechtbank op grond van de Wet sanering natuurlijke personen (Wsnp). De rechtbank kan een schuldregeling dwingend opleggen aan de schuldeiser(s). Zie verder bijlage 4 Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.

³⁶ Het gemiddeld percentage niet toegelaten tot SHV is 58 % over de periode 2012-2015.

³⁷ Budgetbeheer is het beheren van inkomsten en uitgaven van een persoon door een derde partij tegen betaling. Het beheer kan variëren in reikwijdte (van vaste lastenbetaling tot volledig beheer) en kan financiële educatie bevatten. In Capelle richt budgetbeheer zich ook op het bevorderen van financiële redzaamheid door financiële educatie.

³⁸ (BBV: 791983 Eenmalige extra investeringen in het Sociaal Domein, 25 mei 2016.

- Aan de Stichting Welzijn Capelle wordt de functie ‘budgetcoach’ toegevoegd die naast het faciliteren van bovengenoemde budgetkringen ook de taak krijgt om met de doelgroep en maatschappelijke partners te zorgen voor passende ondersteuning bij schulden en waar nodig aanvullend aanbod ontwikkelt of hierover adviseert.

b. Aanvullend aanbod voor jongeren met schulden

Jongeren met schulden kunnen vaak niet toegelaten worden tot schuldhulpverlening omdat zij onvoldoende inkomen en aflossingscapaciteit hebben. In juli 2016 heeft de gemeenteraad de motie ‘help jongeren uit de schulden’ aangenomen³⁹. Deze motie verzoekt het college een structurele aanpak van schulden bij jongeren in de leeftijd van achttien tot vijfentwintig jaar op te zetten, in de vorm van een ‘revolving’ fonds. Met de GR IJsselgemeenten en maatschappelijke partners wordt onderzocht hoe deze motie het beste uitgevoerd kan worden. Recente ervaringen in andere gemeenten zoals Den Haag worden daarin meegenomen en in het eerste kwartaal 2017 wordt de gemeenteraad hierover geïnformeerd.

Wat we gaan doen:

- We zetten een pilot ‘aanpak jongeren met schulden’ op, in samenwerking met GR IJsselgemeenten en andere maatschappelijke partners.

c. Ondersteuning bij (dreigende) uitval tijdens een traject schuldhulpverlening

Voor Capellenaren die uitvallen of dreigen uit te vallen tijdens een traject schuldhulpverlening doen we een ondersteuningsaanbod gericht op het voorkomen van uitval en het terugleiden naar schuldhulpverlening. Deze ondersteuning wordt gepositioneerd binnen Stichting Welzijn Capelle, die op signalering van de GR IJsselgemeenten actief contact zoekt met de cliënt. De inzet van Stichting Welzijn Capelle bestaat uit het samen met cliënt en de GR IJsselgemeenten zoeken naar passende vorm van ondersteuning.

Wat we gaan doen:

- We positioneren ondersteuning bij (dreigende) uitval structureel binnen Stichting Welzijn Capelle, die daarbij samenwerkt met de GR IJsselgemeenten.
- We vragen Stichting Welzijn Capelle en de GR IJsselgemeenten afspraken te maken over uitvoering en informatiedeling met betrekking tot ondersteuning bij (dreigende) uitval.

d. Nazorg aan cliënten schuldhulpverlening

We gaan nazorg aanbieden aan Capellenaren die het driejarig schuldhulpverleningstraject succesvol beëindigen. Nazorg heeft als effect dat nieuwe financiële problemen voorkomen worden en dat vroegtijdig gesignaleerd wordt als de financiële situatie toch verslechtert waarop dan tijdig passende ondersteuning geboden kan worden. De evaluatie van het *Beleidsplan schuldhulpverlening 2012-2015* laat zien dat de recidive hoog is. Het doel is om het bereik van de schuldregeling in de tijd te vergroten en de hoge recidive bij

³⁹ Motie *Help jongeren uit de schulden*, versieon nummer 809753.

schuldhulpverlening terug te dringen.

Wat we gaan doen:

- We positioneren nazorg structureel binnen Stichting Welzijn Capelle, die daarbij samenwerkt met de GR IJsselgemeenten op basis van een individueel nazorgplan per cliënt.
- We vragen Stichting Welzijn Capelle en de GR IJsselgemeenten afspraken te maken over uitvoering en informatiedeling met betrekking tot nazorg.

4.4 Lijn 4: Vergroten bereik inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die de financiële zelfredzaamheid vergroten

Doel van de beleidslijn 'Vergroten bereik inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die de financiële zelfredzaamheid vergroten'⁴⁰ is dat Capellenaren uit de doelgroep over voldoende financiële middelen beschikken om deel te nemen in de samenleving en dat Capellenaren financieel zelfredzaam zijn.

Uitgangspunt is dat we de bestaande regelingen en voorzieningen voortzetten. Deze verminderen de negatieve gevolgen van armoede en schulden, maar hebben ook een preventief effect op het ontstaan van (nieuwe) financiële problematiek. We realiseren ons dat inkomensondersteuning op gespannen voet kan staan met het bevorderen van zelfredzaamheid en eigen kracht. Het gebruik maken van inkomensondersteuning kan voor Capellenaren financieel aantrekkelijker zijn dan (meer) inkomen uit werk. Het *Beleidskader Werk en Inkomen 2017-2020* wijst op dit ongewenste effect van de armoedeval. Dit is voortdurend een punt van aandacht bij beleid en uitvoering door de GR IJsselgemeenten.

Binnen deze lijn streven wij naar een groter bereik van de regelingen en voorzieningen, met name onder kinderen en het minder zichtbare deel van de doelgroep. Daarbij bevorderen we het gebruik van voorzieningen als de budgettrainingen, budgetmaatjes, wijkwinkels en de formulierhulp, omdat ze de financiële zelfredzaamheid verbeteren.

We werken dit uit aan de hand van het volgende thema:

- Bevorderen van het bereik van specifieke groepen.

a. Bevorderen van het bereik van specifieke groepen

De evaluatie van het armoedebeleid concludeert dat het gebruik van inkomensondersteunende regelingen in Capelle op verschillende onderdelen al relatief groot is (o.a. Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, kwijtschelding gemeentelijke belastingen). Maar er is ruimte voor verbetering. Circa een op de vijf lage-inkomenhuishoudens in Capelle maakt -overeenkomstig landelijke cijfers-

⁴⁰ Capelle aan den IJssel heeft verschillende inkomensondersteunende regelingen voor huishoudens met een laag inkomen. Voorbeelden zijn de bijzondere bijstand, de individuele inkomensvoet, de collectieve zorgverzekering en de regelingen van het Kindpakket. Daarnaast zijn er voorzieningen gericht op het vergroten van de financiële zelfredzaamheid, zoals budgettrainingen, budgetmaatjes en de wijkwinkels/Huis van de Wijk. Zie bijlage 1 voor overzicht van regelingen en voorzieningen..

helemaal geen gebruik van de inkomensondersteunende regelingen.

De doelgroep kinderen blijft speerpunt in ons beleid. Om het bereik van de regelingen van het Kindpakket⁴¹ te vergroten, gaan we na of een digitaal Kindpakket (webwinkel) of de koppeling van een kindbudget aan de Rotterdampas wenselijk is⁴². Hierbij wordt ook de aangekondigde extra bijdrage vanaf 2017 vanuit het Rijk in de vorm van verstrekkingen in natura voor kinderen betrokken. Voor het project Schoolcompany⁴³ worden afspraken gemaakt over de wijze waarop vanuit het armoedebudget kan worden bijgedragen aan de bekostiging van maaltijden van een specifieke groep leerlingen op VO-scholen waar thuis te weinig geld is.

Andere groepen die de komende periode vanuit de aanpak van armoede en schulden extra aandacht krijgen zijn de langdurige minima, chronisch zieken en gehandicapten, gepensioneerden met een minimuminkomen, zzp-ers en mensen in loondienst met een laag of wisselend inkomen en de net-niet minima⁴⁴. Het gaat om huishoudens die oververtegenwoordigd zijn in de doelgroep en/of weinig kans hebben op een hoger besteedbaar inkomen en deels minder goed in beeld zijn⁴⁵. In nauwe samenwerking met de betrokken partners (o.a. Stichting Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten, CJG, kerken en ondernemersverenigingen) worden zij geïnformeerd over het aanbod van regelingen en voorzieningen. Hiervoor wordt een communicatieplan opgesteld, waarbij de verschillende communicatiemiddelen en benaderingswijzen van de doelgroepen en de daarbij betrokken partijen in samenhang worden gepresenteerd. De communicatie richt zich zowel op het onder de aandacht brengen van preventiegerichte voorzieningen als de wijkwinkels en budgettraining als op de inkomensondersteunende regelingen.

Voorwaarde voor verhoging van het bereik van de regelingen en voorzieningen is dat de informatie daarover actueel, goed vindbaar en begrijpelijk is. Dat geldt ook voor formulieren en aanvraagprocedures. Deze informatie is van belang voor de doelgroep, maar ook voor professionals en vrijwilligers vanwege hun directe contacten met de doelgroep. Aandachtspunt hierbij is afstemming van de informatie van de Capelse Wegwijzer, de gemeentelijke website en de website van de GR IJsselgemeenten. Nader onderzoek moet inzicht geven in de achtergronden van de onderbenutting en mogelijkheden om het bereik te vergroten.

Uit ervaringen met het werken met ervaringsdeskundigen blijkt dat zij vanwege de gelijkwaardige positie de doelgroep soms beter kunnen bereiken dan professionele hulpverleners. Bovendien verbetert dit de vaardigheden van deze personen, wat bijdraagt aan hun zelfredzaamheid. Bij voorlichting aan de doelgroep gaan wij ook personen inzetten die zelf ervaring hebben met financiële

⁴¹ Zie bijlage 5 Overzicht regelingen en voorzieningen Kindpakket.

⁴² In Rotterdam krijgen kinderen uit huishoudens met een inkomen tot 110% wsm een bedrag op de Rotterdampas, waarmee bij een geselecteerd aantal winkels schoolspullen of kleding kan worden gekocht.

⁴³ BBV Pilot tegengaan overgewicht 'Schoolcompany/schoolcard' verseon 520389.

⁴⁴ Laatstgenoemde zijn huishoudens die op basis van hun inkomen en/of vermogen net niet in aanmerking komen voor inkomensondersteunende regelingen, maar door hoge onvermijdbare kosten voor bijvoorbeeld zorg en huur ernstige financiële problematiek ervaren.

⁴⁵ De Capelse Armoedemonitor 2015 en Armoedesignalement 2014 van het SCP.

problematiek. Dit gebeurt onder begeleiding van de budgetcoach van Stichting Welzijn Capelle. De ervaringsdeskundigen kunnen bijvoorbeeld een rol spelen bij de budgetkringen en het geven van voorlichting bij de admini-café's⁴⁶.

Wat we gaan doen:

- We handhaven de doelgroep kinderen als speerpunt en gaan na of een digitaal Kindpakket (webwinkel) of de koppeling van een kindbudget aan de Rotterdampas wenselijk is.
- We maken voor het project Schoolcompany afspraken over de wijze waarop vanuit het armoedebudget kan worden bijgedragen aan de bekostiging van maaltijden van een specifieke groep leerlingen op VO-scholen waar thuis te weinig geld is.
- We stellen een communicatieplan op in overleg met onze partners, waarin staat met welke communicatiemiddelen en benaderingswijzen we het bereik onder de doelgroep gaan verhogen.
- We zorgen samen met onze maatschappelijke partners voor actuele, goed vindbare en begrijpelijk informatie.
- We gaan onderzoek doen naar de achtergronden van de onderbenutting van regelingen en voorzieningen en mogelijkheden voor verhoging van het bereik.
- Stichting Welzijn Capelle gaat ervaringsdeskundigen inzetten bij voorlichting aan de doelgroep.

⁴⁶ in België is de afgelopen jaren positieve ervaring opgedaan met het opleiden en de inzet van ervaringsdeskundigen. Verschillende gemeenten in Nederland (Utrecht, Zaandam, Amsterdam) hebben besloten om dit ook te gaan doen <https://www.movisie.nl/artikel/werken-ervaringsdeskundige-wijk>; <http://nos.nl/artikel/2059923-voormalige-armen-ingezet-om-lotgenoten-te-helpen.html>.

5. Organisatie

Dit laatste hoofdstuk beschrijft een tweetal organisatorische aspecten: financiën en monitoring en resultaatmeting.

5.1 Financiën: overzicht budget 2017-2020

a. huidige budgetten

In de meerjarenbegroting 2017-2020 zijn binnen Programma 6 Sociaal Domein voor het armoede- en schuldenbeleid de volgende budgetten beschikbaar:

tabel 1 Meerjarenbegroting budget armoede- en schuldenbeleid

	2017	2018	2019	2020
Armoedebeleid algemeen*	177.832	140.832	125.832	125.832
JSF/JCF	300.000	300.000	300.000	300.000
Inkomensverbetering en participatie	25.000	25.000	25.000	25.000
Schuldhelpverlening	112.000	112.000	112.000	112.000
Totaal	746.832	661.832	639.832	639.832

*Inclusief Najaarsnota 2016, inclusief de extra Rijks gelden vanaf 2014)

Bij de besluitvorming over de Eindrapportage kwartiermaker stichting Welzijnswerk 2017 (verseon 787089) zijn vanuit het bovenstaande armoedebudget (begroting 12-02) voor 2017 en 2018 de onderstaande bedragen (zie tabel 2) beschikbaar gesteld voor Stichting Welzijn Capelle (begroting 12-08).

tabel 2 bedragen van armoedebudget beschikbaar gesteld voor Stichting Welzijn Capelle

	2017	2018
Wijkwinkel Schollebaar	39.560	39.560
Shv-er in Eropaf-team	60.000	60.000
Budgetcoach en budgetbeheer	100.000	100.000
Preventie schulden en armoede	52.000	52.000
totaal	252.000	252.000

b. nieuwe budgetten

Naast bovenstaande middelen stelt het Rijk vanaf 2017 structureel € 437.000,- extra beschikbaar aan Capelle in de vorm van een decentralisatie-uitkering voor de aanpak van armoede onder kinderen⁴⁷. Het geld is bedoeld voor voorzieningen in natura, zoals zwemles, schoolreisjes, sportspullen, schoolspullen en kleding. In de uitvoering is een centrale rol weggelegd voor particuliere organisaties als Stichting Leergeld, het Jeugdsportfonds en het Jeugd cultuurfonds. Daarnaast stelt het Rijk voor armoedebestrijding onder ouderen met een bijstandsuitkering in 2017 en 2018 respectievelijk € 14.000,- en € 15.000,- extra beschikbaar aan onze gemeente. Het rijk geeft aan dat hiermee bijzondere bijstand kan worden verstrekt. De afweging over de besteding van de extra middelen wordt betrokken bij de bredere afwegingen bij de Voorjaarsnota 2017. De Voorjaarsnota 2017 zal een voorstel bevatten om de extra middelen te oormerken dan wel aangeven welke (recent in de begroting)

⁴⁷ Zie Kamerbrief *Voortgang kansen voor alle kinderen*, 11 november 2016, ministerie van SZW.

aangeraamde bedragen in het kader van armoedebestrijding ten laste gebracht kunnen worden van dit extra budget. Waar bedragen worden geoormerkt ten behoeve van extra inzet op armoedeproblematiek, zal primair worden gekeken naar versterking van bestaande instrumenten.

Schuldenfonds

Voor de pilot 'aanpak schulden onder jongeren' (schuldenfonds) wordt in het eerste kwartaal 2017 een voorstel opgesteld. Indien voor de pilot aanvullende financiële middelen nodig zijn, doen wij met de Voorjaarsnota 2017 hiertoe een voorstel.

5.2 Meer inzicht door monitoren en meten

Binnen het sociaal domein werken we aan een efficiënter en effectiever inzet van middelen.

Om te bepalen of we de juiste inzet plegen, is inzicht nodig in de realisatie van de gewenste maatschappelijke effecten van het beleid (vergroten maatschappelijke participatie en financiële zelfredzaamheid van de doelgroep). Hiervoor willen we weten wat het bereik is van de ondersteunende regelingen en voorzieningen. We willen ook weten of we het beschikbare budget aan de juiste zaken besteden, hoe de klanttevredenheid en behoeften van de doelgroep zijn en wat de resultaten van onze inzet is ten opzichte van andere gemeenten.

Wat we gaan doen:

- We voeren tweejaarlijks de (lokale) Armoedemonitor uit en nemen jaarlijks deel aan de (landelijke) benchmark Armoede en Schulden (onderdeel van benchmark Werk en Inkomen). Deze instrumenten geven onder andere inzicht in het bereik van de inkomensondersteunende regelingen en de ontwikkeling daarin.
- Ten aanzien van het terugdringen van onderbenutting van inkomensondersteunende voorzieningen en het bereik van het op kinderen gerichte Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, hanteren we de volgende kritische prestatie-indicatoren en resultaten⁴⁸:
 - percentage volledige onderbenutting: van 17% in 2014 naar 13% in 2020⁴⁹.
 - percentage gebruik Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds Capelle: van 44% in 2015 naar 50% in 2020⁵⁰.
- We maken gebruik van de managementrapportages en klanttevredenheidsonderzoeken van o.a. GR IJsselgemeenten (met als nieuw onderdeel het toetsen van de klanttevredenheid deelnemers schuldhulpverlening en budgettraining) en Stichting Welzijn Capelle. De managementrapportages bieden inzicht in het bereik en het resultaat van het brede aanbod aan schuldhulpverlening.

48 Deze cijfers zijn gebaseerd op de laatste Armoedemonitor uit 2015 en de Evaluatie Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds Capelle 2015-2016 (BBV 77802). De Armoedemonitor meet het bereik van nog meer regelingen, maar deze zijn minder geschikt als kritische prestatie-indicator, omdat het bereik (sterker) beïnvloed wordt door het gebruik van andere regelingen en aanstaande wijzigingen in regelingen in de komende periode.

49 De Armoedemonitor 2015 meet het gebruik van inkomensondersteunende regelingen over 2014. In 2014 maakte 17% van alle minimahuishoudens (727 in getal) van geen enkele inkomensondersteunende regeling gebruik (landelijk gemiddelde 20%).

50 Voor het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds Capelle komen kinderen in aanmerking uit huishoudens met een inkomen tot 120% wsm. Het bereik in Capelle in 2015 is hoog in vergelijking met andere gemeenten.

- Op het gebied van schuldhulpverlening nemen we de volgende kritische prestatie-indicatoren en resultaten op:
 - percentage geslaagde schuldbemiddeling GR IJsselgemeenten: minstens 38%⁵¹ van de bemiddelingen leidt tot een akkoord (minnelijke regeling) tussen schuldenaar en schuldeisers.
 - percentage geslaagde trajecten minnelijke regeling (gemiddelde duur traject is 3 jaar): minstens 70%⁵² van de minnelijke regelingen wordt succesvol beëindigd (na gemiddeld 3 jaar).

Daarnaast maken we een nulmeting voor een aantal nieuwe taken op het gebied van schuldhulpverlening waarbij Stichting Welzijn Capelle een ondersteunende rol heeft. Deze nulmeting dient als basis voor de prestatieafspraken 2018 met de stichting. Het gaat daarbij om de aard en het effect van de ondersteuning bij armoede- en schuldenaanpak en de aantallen cliënten die worden ondersteund tijdens een traject schuldhulpverlening, bij uitval uit het traject schuldhulpverlening en na afloop van een traject schuldhulpverlening vanwege (dreigende) terugval en schuldsituatie.

- We organiseren focusgroepen⁵³ om na te gaan in hoeverre het ondersteuningsaanbod aansluit bij de behoefte van de doelgroep;
- We meten bij evaluaties van instrumenten in hoeverre beoogde doelen en resultaten worden behaald;

We zoeken aansluiting bij het gemeentebrede project 'Informatiemanagement sociaal domein'.

⁵¹ landelijk gemiddelde volgens de NVVK. In Capelle was het percentage 'geslaagde schuldbemiddeling' 38% in 2015, 59% in 2014 en 48% in 2013 (cijfers uit Evaluatie Beleidsplan Schuldhulpverlening 2012-2015, BBV 742438).

⁵² landelijk gemiddelde volgens de NVVK. In Capelle bedroeg het percentage 'geslaagd schuldtraject na drie jaar' 32% in 2015, 63% in 2014 en 39% in 2013 (cijfers uit Evaluatie Beleidsplan Schuldhulpverlening 2012-2015, BBV 742438)..

⁵³ Bij een focusgroep gaan de deelnemers (afkomstig uit de doelgroep) met elkaar onder begeleiding in gesprek aan de hand van vragen over het gebruik van het aanbod, ervaren tekortkomingen en persoonlijke belemmeringen en mogelijke oplossingen. Hierbij komt ook het thema van de eigen verantwoordelijkheid aan bod, evenals de rol van de verschillende betrokken partijen (gemeente, organisaties/instellingen).

6. Overzicht beleidslijnen, thema's en betrokken partijen

4.1. Intensivering preventie en vroegsignalering	Betrokken partijen
<p>a. Versterken financiële educatie</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Stichting Welzijn Capelle krijgt de opdracht om in samenwerking met maatschappelijke partners te zorgen voor een meer samenhangend aanbod financiële educatie. ○ We onderzoeken een bredere inzet van de budgettraining van de GR IJsselgemeenten. 	<p>Gemeente, SWC, GR IJsselgemeenten, CJG, scholen, De Jonge Krijger</p>
<p>b. Versterken vroegsignalering</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doorontwikkelen Meldpunt woningontruiming: <ul style="list-style-type: none"> ○ We zetten het Meldpunt woningontruiming in 2017 en 2018 voor alle typen huishoudens in. We evalueren het Meldpunt in het eerste kwartaal 2018 met betrokken partijen en maken met hen afspraken over het vervolg. - Uitbreiden mogelijkheden vroegsignalering. <ul style="list-style-type: none"> ○ We maken met betrokken partijen afspraken over het delen van informatie over betalingsachterstanden en onbenutte toeslagen, om in een eerder stadium actie te kunnen nemen. 	<p>Gemeente, SWC, Havensteder, Evides</p> <p>Gemeente, GR IJsselgemeenten zorgverzekeraars, energiebedrijven ea</p>
4.2. Integraler benadering financiële problematiek	
<p>a. Versterken samenhang met andere beleidsterrein binnen sociaal domein</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ We nemen het onderwerp 'financiële problematiek' mee in nieuwe beleidsvorming binnen het sociaal domein. 	<p>Gemeente</p>
<p>b. Versterken samenhang en maatwerk in de uitvoering binnen sociaal domein</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stichting Welzijn Capelle <ul style="list-style-type: none"> ○ We maken binnen het kader van de Dienstverleningsovereenkomst met Stichting Welzijn Capelle afspraken over de integrale, meer op preventiegerichte aanpak van financiële problematiek. - De Toegang <ul style="list-style-type: none"> ○ We maken afspraken met betreffende organisaties over training van de medewerkers, zodat zij over voldoende kennis en vaardigheden beschikken voor herkenning en maatwerkgerichte ondersteuning op gebied van financiële problematiek. - Flexbudget <ul style="list-style-type: none"> ○ We gaan de pilot Flexbudget doen. 	<p>Gemeente, SWC, GR IJsselgemeenten, CJG</p>
<p>c. Versterken samenwerking met maatschappelijke partners en uitwisseling expertise</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ We bevorderen de samenwerking en afstemming met en tussen de maatschappelijke partners, met het accent op de kerken en ondernemers en inhoudelijk op preventie, vroegsignalering en effectieve benadering van de doelgroep. Hierbij wordt rekening gehouden met de psychologische factor, maatwerkgerichte aanpak en het versterken van de eigen kracht. 	<p>Gemeente, SWC, GR IJsselgemeenten</p>
4.3. verbreding schuldenaanpak	
<p>a. Aanvullend aanbod voor Capellenaren die (nog) niet worden toegelaten tot schuldhulpverlening</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ We bieden budgetbeheer aan. Capellenaren met een bijstandsuitkering kunnen gebruik maken van budgetbeheer uitgevoerd door de GR IJsselgemeenten (pilot vaste lastenbetaling. Aan niet-bijstandsgerechtigden biedt Stichting Welzijn Capelle budgetbeheer aan. ○ We starten met budgetkringen. Dat zijn zelfhulpgroepen, waarbij de deelnemers elkaar ondersteunen bij het versterken van hun financiële vaardigheden. Doel is versterking van de financiële zelfredzaamheid en vaardigheden van betrokkenen. De budgetkringen worden gefaciliteerd door Stichting Welzijn Capelle (budgetcoach). ○ Aan de Stichting Welzijn Capelle wordt de functie 'budgetcoach' toegevoegd, die naast het faciliteren van bovengenoemde budgetkringen ook de taak krijgt om met de doelgroep en maatschappelijke partners te zorgen voor passende ondersteuning bij en waar nodigaanvullend aanbod ontwikkelt of hierover adviseert. 	<p>Gemeente, SWC, GR IJsselgemeenten</p>

b. Aanvullend aanbod voor jongeren met schulden <ul style="list-style-type: none"> ○ We zetten een pilot 'aanpak jongeren met schulden' op, in samenwerking met GR IJsselgemeenten en andere maatschappelijke partners. 	Gemeente, SWC, GR IJsselgemeenten
c. Ondersteuning bij (dreigende) uitval tijdens een traject schulpverlening <ul style="list-style-type: none"> ○ We positioneren ondersteuning bij (dreigende) structureel binnen Stichting Welzijn Capelle, die daarbij samenwerkt met de GR IJsselgemeenten. ○ We vragen Stichting Welzijn Capelle en de GR IJsselgemeenten afspraken te maken over uitvoering en informatiedeling met betrekking tot ondersteuning bij (dreigende) uitval. 	Gemeente, SWC, GR IJsselgemeenten
d. Nazorg aan cliënten schuldhulpverlening <ul style="list-style-type: none"> ○ We positioneren ondersteuning structureel binnen Stichting Welzijn Capelle, die daarbij samenwerkt met de GR IJsselgemeenten. ○ We vragen Stichting Welzijn Capelle en de GR IJsselgemeenten afspraken te maken over uitvoering en informatiedeling met betrekking tot ondersteuning bij dreigende uitval. 	Gemeente, SWC, GR IJsselgemeenten
4.4. Vergroten bereik inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die financiële zelfredzaamheid versterken	
a. Bevorderen van het bereik van specifieke groepen <ul style="list-style-type: none"> ○ We handhaven de doelgroep kinderen als speerpunt en gaan met betrekking tot het Kindpakket na of een digitaal Kindpakket (webwinkel) of de koppeling van een kindbudget aan de Rotterdamspas wenselijk is. ○ We maken voor het project Schoolcompany afspraken over de wijze waarop vanuit het armoedebudget kan worden bijgedragen aan de bekostiging van maaltijden van een specifieke groep leerlingen op VO-scholen waar thuis te weinig geld is. ○ We stellen een communicatieplan op in overleg met onze partners, waarin staat met welke communicatiemiddelen en benaderingswijzen we het bereik onder de doelgroep gaan verhogen. ○ We zorgen samen met onze maatschappelijke partners voor actuele, goed vindbare en begrijpelijk informatie. ○ We gaan onderzoek doen naar de achtergronden van de onderbenutting van regelingen en voorzieningen en mogelijkheden voor verhoging van het bereik. ○ Stichting Welzijn Capelle gaat ervaringsdeskundigen inzetten bij voorlichting aan de doelgroep. 	Gemeente, SWC, GR IJsselgemeenten, CJG, St. Leergeld, scholen, kerken, ondernemers e.a.
5.2 Monitoring	
<ul style="list-style-type: none"> ○ We voeren tweejaarlijks de Armoedemonitor uit en nemen jaarlijks deel aan de benchmark Armoede en Schulden (onderdeel van benchmark Werk en Inkomen). ○ Ten aanzien van het terugdringen van onderbenutting van inkomensondersteunende voorzieningen en het bereik van het op kinderen gerichte Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, hanteren we de volgende kritische prestatie-indicatoren en resultaten: <ul style="list-style-type: none"> - percentage volledige onderbenutting: van 17% in 2014 naar 13% in 2020 - percentage gebruik Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds Capelle: van 44% in 2015 naar 50% in 2020. ○ We maken voor het meten van klanttevredenheid gebruik van de managementrapportages en klanttevredenheidsonderzoeken van o.a. GR IJsselgemeenten (met als nieuw onderdeel het toetsen van de klanttevredenheid deelnemers schuldhulpverlening en budgettraining) en Stichting Welzijn Capelle. ○ Op het gebied van schuldhulpverlening nemen we de volgende kritische prestatie-indicatoren en resultaten op: <ul style="list-style-type: none"> - percentage geslaagde schuldbemiddeling GR IJsselgemeenten: minstens 38%⁵⁴ van de bemiddelingen leidt tot een akkoord (minnelijke regeling) tussen schuldenaar en schuldeisers. - percentage geslaagde trajecten minnelijke regeling (gemiddelde duur traject is 3 jaar): minstens 70%⁵⁵ van de minnelijke regelingen wordt succesvol beëindigd (na gemiddeld 3 jaar). <p>Daarnaast maken we een nulmeting voor een aantal nieuwe taken op het gebied van schuldhulpverlening waarbij Stichting Welzijn Capelle een ondersteunende rol heeft. Deze nulmeting dient als basis voor de prestatieafspraken 2018 met de stichting. Het gaat daarbij om de aard en het effect van de ondersteuning bij armoede- en schuldenaanpak en de aantallen cliënten die worden ondersteund tijdens een traject</p>	Gemeente, SWC, GR IJsselgemeenten ea

⁵⁴ (landelijk gemiddelde volgens de NVVK.

⁵⁵ landelijk gemiddelde volgens de NVVK.

<p>schuldhulpverlening, bij uitval uit het traject schuldhulpverlening en na afloop van een traject schuldhulpverlening vanwege (dreigende) terugval en schuldensituatie.</p> <ul style="list-style-type: none">○ We organiseren focusgroepen om na te gaan in hoeverre het ondersteuningsaanbod aansluit bij de behoefte van de doelgroep.○ We meten bij evaluaties van instrumenten in hoeverre beoogde doelen en resultaten worden behaald.○ We monitoren de prestaties van de schuldhulpverlening GR IJsselgemeenten.○ We zoeken aansluiting bij het gemeentebrede project 'Informatiemanagement sociaal domein'.	
--	--

Bijlage 1: Overzicht inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die de financiële zelfredzaamheid vergroten Capelle aan den IJssel 2016

Regeling	omschrijving	doelgroep
Bijstandsuitkering (levensonderhoud)	Het voorzien in middelen van bestaan voor inwoners die daar tijdelijk niet of niet volledig in kunnen voorzien.	Inwoners van Capelle die over onvoldoende middelen van bestaan beschikken.
Individuele Bijzondere Bijstand	Financiële tegemoetkoming voor bijzondere kosten al dan niet voortvloeiend uit een bijzondere situatie (bijv. geboorte, ziekte, verhuizing, kinderen, maatschappelijke participatie).	Inwoners van Capelle, afhankelijk van inkomen, vermogen en aard bijzondere kosten. Verstrekking kan om niet of als lening.
Collectieve zorgverzekering	Capellenaren met een inkomen tot 150% van de bijstandsnorm kunnen zich aansluiten bij de collectieve zorgverzekering. Het IZA Cura Rotterdampakket is een zorgverzekering die bestaat uit een basis- en een aanvullende (tandarts)verzekering. Ook het eigen risico van € 385,- per jaar is meeverzekerd. Bij een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm betaalt de gemeente € 20,- mee. Kinderen tot 18 jaar zijn gratis meeverzekerd.	Inwoners van Capelle met een inkomen tot 150% van de bijstandsnorm.
Individuele inkomensvoetingsbijstand	Inwoners van 21 jaar tot de AOW-leeftijd die vijf jaar of langer een inkomen op bijstandsniveau ontvangen en geen vermogen hebben, kunnen in aanmerking komen voor de Individuele inkomensvoetingsbijstand (voorheen: Landurigheidstoelagen).	Inwoners van Capelle (21jaar-AOWleeftijd) met vijf jaar inkomen op bijstandsniveau en geen uitzicht op inkomensverbetering.
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	(Gedeeltelijke) kwijtschelding van afvalstoffenheffing (gebruikersdeel), rioolrechten en hondenbelasting (één hond).	Inwoners van Capelle met een inkomen op of rond bijstandsniveau.
Noodfonds Capelle	Er kan alleen een beroep op het Noodfonds worden gedaan wanneer sprake is van een acute noodsituatie in een individueel geval, en bestaande regelingen niet tijdig of geen compensatie kunnen bieden. Over het algemeen gaat het om het direct voldoen van achterstallige betalingen (huur en energie), broodnood of de aanschaf van noodzakelijke gebruiksvoorwerpen.	Inwoners van Capelle.
Aanvullende tegemoetkoming kosten kinderopvang	Aanvullend op de Kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst vergoedt Sociale Zaken IJsselgemeenten de volledige eigen bijdragen voor ouders met een uitkering die parttime werken of een traject naar werk of een opleiding volgen en voor ouders met een inkomen op bijstandsniveau die een inburgeringstraject volgen.	Voor ouders met een uitkering die parttime werken of een traject naar werk of een opleiding volgen en voor ouders met een inkomen op bijstandsniveau die een inburgeringstraject volgen.
Wijkwinkel/Huis van de Wijk	Vrijwilligers van de Wijkwinkels / Huis van de Wijk geven informatie over regelingen en voorzieningen en verwijzen door.	Alle Capellenaren
Administratiecafé's	Capellenaren kunnen binnen administratiecafé's begeleiding krijgen bij het ordenen van hun administratie en het inzicht krijgen in hun financiën	Alle Capellenaren

Formulierenhulp	De vrijwilligers van de Formulierenhulp bieden deskundige hulp bij het invullen van formulieren voor bijvoorbeeld zorg- en huurtoeslag of belastingaangifte.	Alle Capellenaren
Budgetmaatjes	De vrijwilligers van Budgetmaatjes bieden intensieve en langdurige ondersteuning aan mensen met financiële problematiek, waarbij circa 50% van de cliënten n schuldenproblematiek heeft. De ondersteuning is maatwerk en gericht op het	Alle Capellenaren
Financiële educatie	materialen en methoden om financiële competenties te verbeteren zodat schulden kunnen worden voorkomen	Verschillende doelgroepen
Budgettraining	Bij de budgettraining 'Omgaan met geld' van GR IJsselgemeenten leren deelnemers hun financiën op orde te houden.	Alle Capellenaren
Fiscale screening	Bij de fiscale screening van bureau Cazis wordt de aangifte inkomstenbelasting tot vijf jaar terug gescreend en worden de toeslagen juist gezet met het doel extra inkomen te genereren voor de cliënt.	Nieuwe cliënten Schuldhulpverlening en cliëntgroepen uit het bestand bijstand. Daarnaast verwijzen partijen uit het sociaal domein cliënten door.

Bijlage 2: Wettelijk kader gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid

Het wettelijke kader van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid bestaat uit de Participatiewet, de Gemeentewet, de Invorderingswet en de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening:

- De Participatiewet geeft aan welke regels gemeenten moeten hanteren voor inwoners met een inkomen onder bijstandsniveau. Gemeenten moeten op basis van de zorgplicht ervoor zorgen dat hun inwoners zeker kunnen zijn van een bestaansminimum. De regels bevatten voorwaarden voor inkomensondersteunende regelingen als de bijstandsuitkering, bijzondere bijstand, de individuele inkomenstoeslag, de Kinderopvangtoeslag en de individuele studietoeslag. Sinds 2015 mogen gemeenten geen categoriale regelingen hanteren, omdat dit haaks staat op het maatwerkprincipe.
- De Gemeentewet en de Invorderingswet bevatten bepalingen hoe gemeenten invulling moeten geven aan de kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen.
- De Gemeentewet is daarnaast het kader voor regelingen die gericht zijn op het bevorderen van maatschappelijke, culturele en sportieve activiteiten zoals het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds Capelle en de Rotterdampas.
- De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening bepaalt dat gemeenten beleid vaststellen voor integrale schuldhulpverlening en het voorkomen van schulden.

Bijlage 3: Informatie vroegsignalering betalingsachterstanden en onbenutte toeslagen

Onderstaand overzicht geeft aan welke informatie bij verschillende organisaties beschikbaar is over betalingsachterstanden.

bron	signaal
Inlichtingenbureau	Betalingsachterstand zorgpremie van bijstandsgerechtigden Geen zorgverzekering bijstandsgerechtigden Onbenutte huur- of zorgtoeslag Onbenutte kinderopvangtoeslag Onbenutte bijzondere bijstand 65+
Gemeente	Betalingsachterstand bij gemeentelijke belastingen Doorbetalen vanuit uitkering, met name betalingen aan schulden Beslaglegging op uitkeringen Bronheffing op uitkeringen Burgers die een betalingsachterstand hebben bij de gemeente en waar de deurwaarder wordt ingeschakeld
Sociale Diensten en UWV	Doorbetalen vanuit (UWV-)uitkering, met name betalingen aan schulden Beslaglegging op (UWV-)uitkeringen Bronheffing op (UWV-)uitkeringen
Energiebedrijven	Achterstandsmeldingen energie in periode 1 oktober tot 1 april van enig jaar
Waterleidingbedrijf	Betalingsachterstand water
Woningbouwverenigingen	Betalingsachterstand huur
Zorgverzekeraars	Betalingsachterstand zorgpremie

Uit: Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid, *Eigen schuld? Een gedragswetenschappelijk perspectief op problematische schulden*, juni 2016.

Bijlage 4: Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening

In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) wordt in artikel 2, lid 4 een aantal eisen benoemd waaraan het plan van gemeenten inzake schuldhulpverlening moet voldoen. In deze bijlage wordt aangegeven hoe het *Beleidskader aanpak armoede en schulden 2017-2020* hieraan beantwoordt.

Ten aanzien van Artikel 2 lid 4 a en c

- Wachtijd collectieve bijeenkomst	maximaal 2 weken
- Wachtijd intake Schuldhulpverlening	maximaal 4 weken
- Crisisinterventie	maximaal drie werkdagen
- Doorlooptijd schuldbemiddeling	120 dagen (conform NVVK)
- Geslaagde schuldbemiddeling gemiddelde NVVK)	38 procent leidt tot akkoord (landelijk gemiddelde NVVK)
- Geslaagd schuldtraject (na 3 jaar) NVVK)	70 procent (landelijk gemiddelde NVVK)

NB. De laatste twee percentages zijn tevens benoemd als kritische prestatie-indicator in paragraaf 5.2

Ten aanzien van artikel 2 lid 4 b

De wettelijke taken gemeentelijke schuldhulpverlening worden uitgevoerd door de GR IJsselgemeenten op basis van de Dienstverleningsovereenkomst tussen gemeente en de GR IJsselgemeenten en een jaarlijks vast te stellen jaarplan GR IJsselgemeenten (BBV 775578). Kwaliteitsbewaking vindt plaats via de reguliere P&C cyclus (zie paragraaf 5.2 monitoring)

Ten aanzien van artikel 2 lid 4 d

Bij de uitvoering van de wettelijke taken gemeentelijke schuldhulpverlening wordt geen onderscheid gemaakt naar type huishouden. Er is een aanpak gericht op het voorkomen van woningontzuiming van huishoudens met kinderen (VJN 2014) en het voorkomen van waterafsluiting van huishoudens met kinderen (BBV 690762) die bestaat uit vroegsignalering van betalingsachterstanden en het aanbieden van ondersteuning waaronder schuldhulpverlening.

Bijlage 5: Overzicht regelingen en voorzieningen Kindpakket

De folder Kindpakket bevat informatie over de volgende regelingen:

- Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds
- Rotterdampas
- Jeugd Vakantiepaspoort
- Bijdrage indirecte studiekosten
- Leergeld (duurzame goederen schoolgaande kinderen: bijv. computer, fiets)
- Kleding en meubelbank
- Kringloopwinkels
- Bibliotheekpas
- Speel-o-theek
- Vangnetregeling zwemles
- Verjaardagsbox Stichting Jarige Job
- Bijzondere bijstand
- Bijdrage kosten kinderopvang
- Voordelige activiteiten in de buurt

Daarnaast bevat de folder informatie over

- Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)
- Jongerenwerk (Stichting Welzijn Capelle)
- Tips financiële opvoeding en 18+
- Meer tips en handige links

Bijlage 6: Kostenoverzicht armoede en schulden 2015

Dit overzicht bevat de belangrijkste kosten die in 2015⁵⁶ zijn gemaakt voor de aanpak van armoede en schulden. Daarnaast zijn er nog de indirecte kosten, zoals voor de sociaal wijkteams en het Eropaf-team.

Regeling/voorziening/instrument	Besteed bedrag 2015
Bijstand*	€ 31.530.000,-
bijzondere bijstand*	€ 1.990.000,-
- onderdeel indirecte studiekosten kinderen*	€ 46.000,-
Individuele inkomstenstoeslag*	€ 233.000,-
Aanvullende tegemoetkoming kosten kinderopvang*	€ 25.700,-
Noodfonds	€ 17.150,-
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen*	€ 914.990,-
Rotterdampas < 120% wsm	€ 149.625,-
Jeugd sportfonds/Jeugd cultuurfonds	€ 298.000,-
Stichting Leergeld Capelle	€ 12.500,-
Jeugd vakantie Paspoort	€ 28.000,-
Wijkwinkels (Buurtkracht en Ontmoetingskerk)	€ 100.000,-
Beweegmaatjes	€ 10.000,-
Onderwijs kinderen nieuwkomers	€ 26.000,-
Budgetmaatjes	€ 10.000,-
Voedselbank	€ 7.500,-
Kerstfeest minima	€ 5.000,-
Fiscale screening	€ 30.000,-
Voorlichting (folders, Capelse Wegwijzer)	€ 20.000,-
Armoedeconferentie, expertmeetings, focusgroepen	€ 10.000,-
Armoedemonitor	€ 12.000,-
Schuld hulpverlener in Eropaf-team	€ 60.000,-

⁵⁶ Ten tijde van de afronding van het concept-Beleidskader aanpak armoede en schulden 2017-2020 waren de definitieve cijfers 2016 nog niet allemaal beschikbaar. Daarom zijn de (afgeronde) cijfers voor 2015 opgenomen.